

TABAK

Jeho pôvodnou domovinou bola Severná a Južná Amerika a Austrália. Fajčenie tabakového listu zaviedli Indiáni z kmeňa Hurónov pri náboženských rituáloch. Do Európy sa táto rastlina dostala pri objavení Ameriky a prvýkrát bola privezená Portugalcami z provincie Tabacco (dnešná Dominikánska republika). Spočiatku sa tabakom zaoberali botanici a lekári, ktorí sa ho snažili využívať na liečebné účely, no čoskoro sa fajčenie tabaku rozšírilo, a to hlavne medzi bohatých ľudí. Nový zvyk vyvolal ale aj vlnu odporu, hlavne v Rusku, Švajčiarsku a Turecku, kde boli za užívanie tabaku udeľované kruté tresty, niekedy aj tresty smrti. Avšak jeho obľuba aj tak rástla a rozmohlo sa jeho pašovanie a domáce pestovanie.

I keď všetky tabakové odrody pochádzajú z dvoch až troch domácich amerických druhov, výrazne sa líšia veľkosťou, hrúbkou a farbou listov podľa pôdnych a klimatických pomerov. Rastlina je na dotyk drsná, bujne rastie a jej veľké previsnuté listy vyrážajú zo silnej ústrednej stonky. Kvitnú od júla do septembra, kvety sú veľké a sladko voňajúce, vo všetkých odtieňoch ružovej. Puky sa obvykle odrezávajú skôr, než sa kvety začnú otvárať, aby výživné látky išli predovšetkým do listov. Semienka tabaku sú malé, pripomínajú zrníčka maku. Vysádzajú sa koncom apríla alebo počas mája, záleží od konkrétnej odrody.

Obr.1 Mladá rastlina

Obr. 2 Kvet rastliny

Hlavným cieľom pestovania tabaku je výroba tabakových výrobkov, pri ktorej sa využívajú tabakové listy. Na výrobu cigár alebo cigaretového tabaku sa pestuje tabak virgínsky a tabak sedliacky. Z listov sa vyrábajú aj ďalšie produkty, napríklad kyselina citrónová, kyselina listová, kyselina jablčná, chlorofyl a anabazín. Stonky rastliny sa zase môžu využiť pri výrobe celulózy a zo semien vieme získať olej na výrobu mydiel, lakov a fermeže, kvety majú význam pre kozmetický priemysel.

Tabak sa dá pestovať vo väčšine podnebí od mierneho klimatického pásma až po trópy, rôzne oblasti sa však hodia pre rôzne druhy. Zber listov prebieha ešte pred vysušením semien, akonáhle začnú strácať svoju sýto zelenú farbu a začnú žltnúť, poprípade sa na nich objavajú svetlohnedé bodky. Keďže tabak rastie nerovnomerne, nezberajú sa všetky listy naraz. Zber je zvyčajne rozložený na 3-5x, kedy sa listy zberajú postupne odspodu rastliny. Ak chceme z tejto rastliny vyrobiť tabak určený na fajčenie, hneď po zbere listy dáme sušiť. V teplých oblastiach, ako je Južná Amerika, sa sušia zviazané do zväzkov.

Obr. 3 Zber rastliny

Obr. 4 Sušenie rastliny

Tabakový list je usušený v okamihu, keď získa "zdravú" hnedú farbu, pri jemnom stlačení sa láme a začne voňať. List sa potom znova navlhčí, odstráni sa z neho stredová žilnatina a znova sa usuší. Niektorí domáci pestovatelia tabak fajčia už po ukončení týchto procesov, no na dosiahnutie správnej chuti a vône sa používa proces, ktorý zbavuje listy ich nečistoty a ostatných látok a znižuje obsah nikotínu - fermentácia. Je to proces, pri ktorom vďaka aktivite mikroorganizmov vznikajú látky energeticky chudobnejšie. Existuje mnoho postupov fermentácie tabaku. Postup každej tabakovej spoločnosti či výrobcu je odlišný, preto sa rôzne značky tabaku jemne líšia vôňou či chuťou, no všetky postupy známych značiek sú tajné. Na domácu fermentáciu stačí listy naskladať do zaváraninových pohárov, do ktorých vyvrtáme dierky, zakryť ich čiernou fóliou a položiť na teplé alebo slnečné miesto s teplotou okolo 30 °C. Iný spôsob je, že do veka pohára diery nerobíme a pohár dáme do teplého prostredia s teplotou od 40 °C do 60°C. Proces by mal trvať 30 – 40 dní. Po fermentácii sa necháva tabak 2 – 4 dni odpočinúť, čože je voľne rozložený v dobre vetranej miestnosti. Proces fermentácie sa môže aj opakovať, čím sa zvyšuje kvalita tabaku. Počas fermentácie sa dá tabak aj ochucovať, či už priložením vanilky alebo mäty. Cigaretový tabak možno z listu pripraviť aj suchou cestou rozdrvením krehkého listu. Narezaný tabak potom dosušíme, preosejeme a skladujeme v tme, pod miernym tlakom a bez prístupu vzduchu.

V minulosti sa najviac tabaku pestovalo v Severnej Amerike. V roku 2005 najviac tabaku vyprodukovala Čína (2,51 mil. ton), ďalej Brazília (0,88 mil. ton), India (0,60 mil. ton), Spojené štáty (0,29 mil. ton) a Indonézia (0,14 mil. ton). Celkovo sa vo svete v tom roku vyprodukovalo 6,38 mil. ton tabaku. Tabak sa pestuje celkovo v 117 štátoch sveta, patrí medzi ne aj Slovensko.

Obr. 5 Usušený tabak

Účinky tabaku na ľudské zdravie nie sú len negatívne, ale aj pozitívne. Už Indiáni so studenými obkladmi z tabakových listov liečili natrhnutie svalu, infikované rany, štipnutia či kožné choroby. Dnes vedci vyšľachtili odrodu tabaku, ktorá obsahuje liečivo schopné zastaviť diabetes typu 1 a pomôcť by to malo aj ľuďom s autoimúnnymi ochoreniami. Tento objav je zatiaľ vo fáze výskumu. Látky, ktoré sa z tabaku uvoľňujú pri fajčení, spôsobujú síce krátkodobé uvoľnenie a osvieženie, no taktiež sú dôvodom chorôb dýchacích ciest a negatívne pôsobia na zuby, vlasy, nechty a kožu.

Použité zdroje

<http://www.tabak.estranky.sk/>

<http://www.rastliny-semena.sk/blog/38-tabak-a-kedy-ho-zat>

<http://www.fajciaren.sk/clanky/detail/ako-tabak-rastie>

<http://www.euractiv.sk/veda-a-vyskum/clanok/vedci-objavili-medicinske-vyuzitie-tabaku-012477>